

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

**СУЧАСНИЙ СТАН,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ,
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ
ТА ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ**

**Збірник тез доповідей
І Міжнародної науково-практичної конференції**

26 травня 2021 року, м. Харків, Україна

Електронний ресурс

Харків
2021

УДК 33+657(063)

С 91

Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ (№ 288 від 7 квітня 2021 р.)

Редакційна колегія:

д-р. екон. наук, проф. Б. В. Самородов (головний редактор);

д-р. екон. наук, проф. Г. М. Азаренкова;

д-р. екон. наук, проф. А. П. Грінько;

к-т. екон. наук, доц. Н. Л. Морозова;

к-т. екон. наук, доц. Р. О. Піскунов;

к-т. пед. наук Н. І. Стяглик.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 6 від 31 травня 2021 р.)*

С 91 Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем : збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 26 травня 2021 року) [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класа ; ОС Windows 7/10 ; дисковод CD-ROM ; Acrobat Reader 10. - 298 с.

ISBN _____

У збірнику представлені тези доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної конференції на загальну тему «Сучасний стан, проблем та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем».

Для науковців, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів. Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст і оформлення матеріалів несуть автори.

Усі права застережено. Посилання на матеріали обов'язкові.

УДК 33+657(063)

Адреса редколегії:
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2021

ISBN _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
V.N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

**CURRENT STATE,
PROBLEMS AND PROSPECTS OF
BUSINESS DEVELOPMENT,
FINANCIAL, CREDIT
AND ACCOUNTING SYSTEMS**

**Collection of abstracts
I International Scientific and Practical Conference**

May 26, 2021, Kharkiv, Ukraine

Electronic resource

Kharkiv
2021

UDC 33 + 657 (063)
C 91

Registration certificate UkrINTEI (№ 288 April 7, 2021)

Editorial board:

Dr. of Econ Sciences, Prof. B.V. Samorodov (editor in chief);

Dr. of Econ. Sciences, Prof. G.M. Azarenkova;

Dr. of Econ. Sciences, Prof. A.P. Grinko;

PhD in Econ. Sciences, Assoc. Prof. N.L. Morozova;

PhD in Econ. Sciences, Assoc. Prof. R.O. Piskunov;

PhD in Pedagogy N.I. Stiaglyk.

*Approved for posting on the Internet by the decision of the Academic Council
in V.N. Karazin Kharkiv National University
(Minutes № ____ of ____ May 2021)*

C 91 Current state, problems and prospects of business development, financial, credit and accounting systems: a collection of abstracts of the I International Scientific and Practical Conference (Ukraine, Kharkiv, May 26, 2021). – Kharkiv: V.N. Karazin KhNU, 2021. – electron. resource. – 1 el. disk (CD-ROM). – Systems. requirements: Pentium-class processor; OC Windows 7/10; CD-ROM drive; Acrobat Reader 10. – 298 p.

ISBN _____

The collection presents abstracts of the participants of the I International Scientific and Practical Conference on the general topic «Current state, problems and prospects of business development, financial, credit and accounting systems.»

For scientists, post-graduate students and students of higher educational institutions. Materials are submitted in the author's edition. The authors are responsible for the content and design of the materials.

All rights reserved. References to materials are required.

UDC 33 + 657 (063)

Editorial board address:
61022, Kharkiv, Svobody Square, 4

© V. N. Karazin Kharkiv National
University, 2021

ISBN _____

Бестужева С.В.

*к. е. н, доцент кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця*

Козуб В.О.

*к. е. н, доцент кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця*

РИЗИКИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ

Для сучасного етапу розвитку ринкової економіки ризик є невід'ємною частиною ділової активності суб'єктів економічних відносин та необхідним елементом ухвалення господарських рішень, ризикованість яких суттєво зростає в умовах динамічності та нестабільності зовнішнього середовища.

Цілком закономірно, що в останні роки категорія “ризик” та аналіз ризиків привертають все більшу увагу вчених різних спеціальностей. Термін “ризик” використовується в багатьох природничих та технічних науках. Тим не менш, на сьогодні не існує загальноприйнятого визначення ризику, і представники різних наук один одного деколи просто не розуміють, хоча начебто обговорюють один і той самий феномен. Справа в тім, що ризик став міждисциплінарною чи трансдисциплінарною галуззю знань, а сам термін набув статусу загальнонаукового поняття, що виходить за межі тієї чи іншої науки.

Як і більшість науковців, ми дотримуємося думки про подвійну природу ризику. Конфліктність ризику знаходить свій прояв у суперечності між об'єктивною невизначеністю, імовірнісним і випадковим характером подій з одного боку, та суб'єктивністю процесу прийняття рішення на основі альтернативності вибору і сприйняття особи, що приймає рішення, ризикової ситуації з іншого. Отже, об'єктивно-суб'єктивний підхід є цілком слушним.

Ризик також має якісну та кількісну сторону, при чому остання характеризується такими показниками як величина можливих відхилень від запланованих результатів та ймовірність їх виникнення. Враховуючи зазначене, тлумачення ризику як ймовірності виникнення подій, тобто з позицій його кількісної характеристики, є безперечно хибним.

У вирішенні проблеми співвідношення таких досить часто ототожнених понять, як ризик, невизначеність та непевність, погоджуємось із Д. Наумовим, який розмежовує їх таким чином [1]:

невизначеність варто розглядати як стан неоднозначності розвитку подій у майбутньому, за якого є неможливим передбачити усі можливі варіанти подій, оцінити наслідки та імовірності настання кожної з них;

непевність існує за можливості встановлення множини випадкових подій, їх якісних та кваліфікаційних характеристик;

ризик включає також кількісну визначеність характеристик подій, тобто може бути підданий кількісній, якісній та кваліфікаційній оцінці. З огляду на це, ризиком, на відміну від невизначеності та непевності, можна управляти з точки зору оптимізації його рівня.

Доцільно зауважити, що невизначеність та ризик співвідносяться як першооснова (умова) та наслідок, а отже не можуть бути тотожними поняттями, тоді як непевність та ризик, як можна помітити, також мають ключові змістові відмінності.

Незважаючи на те, що ситуація ризику вже сама собою знімає питання про невизначеність у її істинному розумінні, підхід, що визначає ризик як діяльність з подолання невизначеності, не є цілком виправданим, оскільки, на думку О. Єгорової, не всі прояви ризику можна визначити через таке тлумачення [2]. Варто зазначити, що підхід, згідно з яким ризик розглядають як небезпеку або загрозу, надає ризику як категорії негативного відтінку, проте враховує його об'єктивну природу. Н. Селюченко та В. Климаш дотримуються думки, що поняття ризику є ширшим, ніж загроза [3]. Ситуація ризику, вважають згадані науковці, створює умови для виникнення загроз, але водночас загрози не завжди є наслідком ризику. Інша відмінність полягає у тому, що реалізація загроз зазвичай супроводжується несприятливими наслідками, тоді як ризик може мати позитивні, негативні або нейтральні результати. Г. Коломієць, Ю. Гузненков, Д. Наумов розмежовують поняття ризику та небезпеки, визначаючи небезпеку як фактор, що породжує ризик [4].

Незважаючи на те, що досить часто реалізація ризику супроводжується несприятливими результатами, акцент виключно на цьому його прояві, характерний для юриспруденції, медицини, страхування та психології, спотворює розуміння механізму прийняття рішень. Адже можливість чи небезпека втрат не можуть бути стимулом до будь-якої діяльності. Бізнес та підприємництво у свою чергу нерозривно пов'язані з ризиковими діями, що мають на меті досягнення саме позитивного результату. У цьому контексті варто зауважити, що уникнення ризикової ситуації не завжди є цілком виправданим, оскільки породжує інший тип ризику – ризик втрачених можливостей.

Підхід, відповідно до якого ризик поділяють на два протилежні типи – ризик-плюс та ризик-мінус (інші назви – вигреш і втрати, шанс як антиризик та власне ризик, чистий та спекулятивний ризик) (Д. Наумов, В. Романов, Г. Гольдштейн, А. Гуц, А. Литовських) [5], змушує науковців зосереджувати увагу на останньому та ігнорувати перший тип ризику,

аргументуючи це відсутністю практичної потреби у його дослідженні (І. Рішняк, Д. Наумов) [5]. Розглянутий підхід має суттєвий недолік – однозначне віднесення ризику до одного із типів можливе лише в майбутньому, коли наслідки ризику вже відомі та оцінені.

З позицій наведеного підходу нейтральний чи нульовий результат у більшості випадків можна розглядати як небажаний (економічний збиток, ураховуючи неявні витрати внаслідок відмови від альтернативного варіанту рішення), як отриманий досвід для прийняття майбутніх рішень за відсутності явних втрат, а також як стратегічний крок на шляху до успіху. Позитивний результат може бути меншим, ніж очікуваний у кількісному вимірі, або мати нематеріальний чи соціальний характер. Зазначене вище свідчить про значний рівень суб'єктивності таких оцінок і розмежувань, тому, на нашу думку, більш слушним є розгляд наслідків ризику з погляду відхилень від мети прийнятого рішення.

На підставі критичного аналізу теоретичних підходів до розкриття сутності досліджуваного поняття погоджуємось із положеннями, що враховують якісні, кількісні аспекти, об'єктивно-суб'єктивну природу ризику, можливість позитивних наслідків настання ризикових подій.

Вважаємо за доцільне запропонувати власне визначення категорії ризик, яке, на нашу думку, містить уточнення, що стосуються часу та наслідків реалізації ризику, невизначеності як об'єктивної умови його існування. Отже, на нашу думку, ризик – це можливість настання події у майбутньому внаслідок прийняття рішень в умовах невизначеності, що пов'язана із негативними або позитивними відхиленнями від прогнозованого результату. Зазначене визначення категорії ризик є вихідною базою для формулювання визначень понять, що розкривають сутність різних видів ризику, зокрема поняття ризик ЗЕД.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Наумов Д. Проблемний аспект формування поняття – підприємницький ризик. *Економіст*. 2008. №1. С. 36–39.
2. Егорова Е. Е. Еще раз о сущности риска и системном подходе. *Управление риском*. 2012. №2. 64 с.
3. Селюченко Н. Є., Климаш В. М. Ризики та загрози підприємства: підходи до трактування та уточнення їхньої суті. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/-Menegment/2011_720/35.pdf. (дата звернення 23.03.2021 р.).
4. Коломієць Г. М., Гузенков Ю. Г. Небезпеки і ризики сучасної економіки URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6849/2/Kolomiets_Guzenkov.pdf. (дата звернення 23.03.2021 р.).
5. Наумов Д. Різниця та взаємозв'язок між поняттями невизначеність, непевність і ризик. *Банківська справа*. 2007. №2. С. 27–37.